

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande

Fokus premiepension (SOU 2016:61)

SPP Fonder önskar lämna följande synpunkter på betänkandet Fokus premiepension (utredningen). Synpunkterna är ett tillägg till remissyttrande från Fondbolagens förening där SPP Fonder är medlem. De synpunkter som lämnas här ska ses som ett komplement till de branschgemensamma argument som kommer från Fondbolagens förening som SPP Fonder ställer sig bakom.

SPP Fonder är Sveriges femte största fondbolag och ingår sedan 2007 i den norska Storebrandkoncernen. Fondbolaget bildades 1996 och har inriktat sina produkter främst mot pensionslösningar. Bolagets ledord är att man ska leverera fonder som är tydliga och enkla, prisvärda och hållbara. Mer än 600 000 personer i premiepensionssystemet har valt någon av SPPs fonder, framförallt någon av SPPs Generationsfonder.

Sammanfattning

SPP Fonder vill framföra att de förslag som läggs fram i utredningen inte kommer att uppnå sina syften. Dessa beskrivs som att *”öka sannolikheten för att fler pensionssparare får ett bättre premiepensionsutfall definierat som långsiktigt bättre avkastning till rimlig risk och kostnad med bibehållen stor valfrihet bland fondförvaltare och fonder”*. SPP Fonder anser att utgångspunkten att ickevalsalternativet AP7 Såfa är det alternativ som kommer att ge bäst avkastning i framtiden är ett felaktigt antagande. Anledningen till att man har många val från början är att ingen kan säga vilken placering som kommer att ge den bästa avkastningen. SPP Fonder avstyrker utredningens förslag om bekräftelseval och förslaget till hantering av nya sparare. Förslagen kommer att slå särskilt hårt mot det hållbara fondutbudet och försämra konkurrens och utbud på marknaden som helhet.

SPP Fonder vill även betona hänvisningen i Fondbolagens förenings remissyttrande till professor i svensk och internationell handelsrätt, Erik Nereps rättsutlåtande om frågan bl.a. om lagligheten och giltigheten av negativ avtalsbindning enligt svensk rätt. Det är även anmärkningsvärt att notera att regler och riktlinjer kring både information om och vägledning (läs rådgivning) till ickevalsalternativet i premiepensionssystemet skiljer sig så mycket från de mycket omfattande regelverk för fonder som finns i marknaden i övrigt.

Bedömning av utredningen och förslagen

SPP Fonders arbete utgår från grundvärden om att vara ett fondbolag som står på kundens sida och som går att lita på. Det är viktigt för SPP Fonder att fonderna är ett hållbart val: hela SPP Fonders fondutbud förvaltas enligt hållbarhetskriterier. SPP Fonder ägs av Storebrand, som sedan 1999 rankats som ett av de 100 mest hållbara företagen i världen på Dow Jones Sustainability Index. Koncernen rankades dessutom som världens näst mest hållbara bolag av Corporate Knights Inc. som sätter samman Global 100, listan över de mest hållbara bolagen i världen som presenteras i samband med toppmötet i Davos. SPP Fonders hållbarhetskriterier går längre än AP7 Såfas.

Synpunkter på avsnitt 4.4.1, 4.4.2 och 8.7

Med ovanstående utgångspunkter i åtanke kan det konstateras att utredningens förslag 4.4.1 och 4.4.2 skulle vara ett stort bakslag för Sveriges hållbara fondutbud. Hållbara fonder är populära val inom premiepensionen och denna marknad och konkurrens har drivit på både den breda produktutvecklingen och utvecklingen av AP7 Såfa. Med utredningens förslag försvinner både den privata konkurrensen och den marknad systemet innebär för hållbara fonder, samtidigt som spararnas pengar skulle föras över till det mindre hållbara statliga alternativet. I en tid när både riksdag och regering vill öka fokus på hållbara investeringar och sparprodukter är detta ett steg i fel riktning. Konkurrensen inom premiepensionssystemet har ofta fungerat bättre än utanför, med resultatet att andra fonder än bankernas, med lägre avgifter och starkare hållbarhetsfokus, kunnat växa sig starka.

Sett ur individens perspektiv finns det ett flertal problematiska aspekter med förslagen om förändrade valrutiner. Baserat på att den enskilda medborgaren upplever utmaningar i valsituationen föreslår utredningen ett "överfösande" av medborgarna till det statliga alternativet så att valsituationen i realiteten avskaffas. Premiepensionssystemet har dock en stor potential att stärka finansiella konsumenter – och har under en lång tid fyllt en sådan funktion. I SPP Fonders utbud är hållbara generationsfonder bland de mest populära inom systemet, över 600 000 individer har valt någon av bolagets fonder, ofta baserat på konsumentrådgivning via media. Detta är ett val som helst inte bör göras om, det ligger i generationsfondernas grundkonstruktion – samma konstruktion som ligger till grund för hur AP7 Såfa trappar ned risken. SPP avstyrker utredningens förslag.

Synpunkter på avsnitt 4.4.1

Ett genomgående problem med utredningens analys är att premiepensionen betraktas som en isolerad del av pensionssystemet, medan vår bild som fond- och pensionsaktör är att premiepensionen är en central del av den svenska marknaden, med stor konsumentpåverkan både innanför och utanför systemet: Genom premiepensionen lär sig många svenskar att göra val som även behöver göras inom tjänstepensionen, och den breda mediebevaktning som fondvalet inom premiepensionen ger upphov till har en betydande folkbildande effekt. SPP Fonders bild är att många konsumenter inhämtat rekommendationer om premiepensionsval via den omfattande konsumentjournalistiken på området, och att detta haft positiva effekter på resten av marknaden med mer upplysta och kritiska konsumenter.

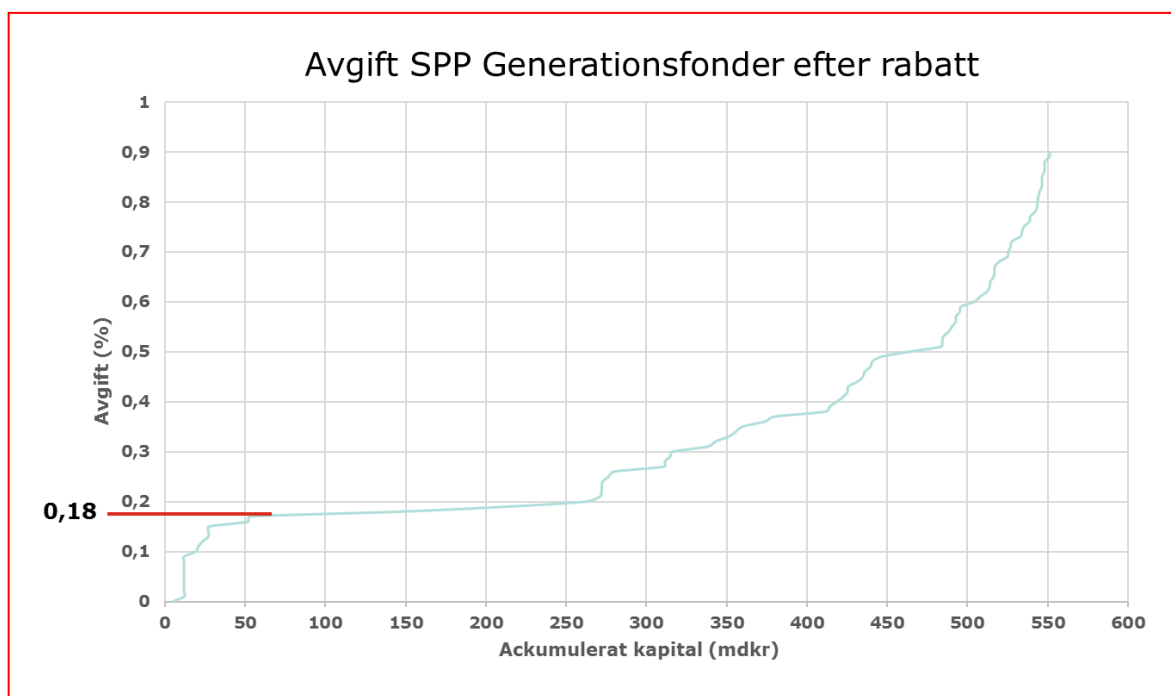
Sett till nya personer som kommer in i systemet är det tydligt att deras valmöjlighet skulle inskränkas i och med utredningens förslag om att pensionsmedlen direkt ska föras över till Förvalsalternativet. Utredningen motiverar detta med att det ändå är så få förstagångsväljare som gör ett aktivt val, och att förslaget därmed skulle vara en anpassning av rutinerna utifrån det faktiska beteendet hos förstagångsväljarna. Detta resonemang bör ifrågasättas. Utgångspunkten borde rimligen vara att aktiva premiepensionsval, oavsett om de resulterar i AP7 Såfa eller Egen portfölj, borde vara något att uppmuntra i och med att ett av huvudsyftena med premiepensionen är att stärka enskildas inflytande över sin pension. Vid dagens situation, där endast en liten andel nya medlemmar i systemet väljer att göra ett aktivt val direkt vid inträdet, borde en rimlig slutsats därför istället fokusera på hur man kan öka intresset och kunskapen om premiepensioner för att på så sätt uppmuntra och underlätta för nya pensionssparare att göra ett aktivt val. Det förslag till förändrade valrutiner som utredningen föreslår går emot premiepensionssystemets syfte om att stärka enskildas inflytande över sin pension. Dessutom ökar andelen som väljer över tid – och enklare administration av valen kan också på ett enkelt sätt uppmuntra fler att välja. SPP avstyrker utredningens förslag.

Synpunkter på avsnitt 4.4.2

SPP Fonder ifrågasätter resonemanget om att de nya utvärderingsvalen kan utformas på ett sådant sätt att risken för oönskade överföringar till Förvalsalternativet på grund av passivitet minimeras. Vi bedömer det mycket sannolikt att kravet på nya aktiva handlingar samt den starka statliga rekommendation de implicerar bidrar till passiviserade medborgare och fler överföringar till statlig regi än vad som egentligen speglar pensionsspararnas vilja.

Sett till den föreslagna valperioden på tre månader är vår erfarenhet från resten av premiepensionssystemet att kunderna reagerar betydligt långsammare än så på påstötningar. Regeln förefaller därmed vara utformad för att maximera överföringen av sparare till AP7 Såfa, även då detta inte är spararnas vilja. Om förslaget genomförs enligt utredningen kommer det första utvärderingsvalet att ske hösten 2019 och gå ut till alla premiepensionssparare, oavsett hur lång tid som passerat sedan det senaste valet. För någon som då nyligen valt alternativet Egen portfölj kan detta utvärderingsval tänkas betraktas som en oskälig påtryckning från staten om att flytta pensionskapitalet till AP7 Såfa. Det underminerar det första valet som personen i fråga har gjort, i och med att beslutet inte längre gäller, utan måste bekräftas. Det nya förslaget om utvärderingsval får anses kraftigt inskränka på pensionsspararens rätt att själv styra över sin premiepension. Här vill SPP Fonder även referera till den eventuella risk för skadestånd som kan uppstå för staten baserat på professor i svensk och internationell handelsrätt, Erik Nereps rättsutlåtande om frågan bl.a. om lagligheten och giltigheten av negativ avtalsbindning enligt svensk rätt. SPP avstyrker utredningens förslag.

På andra håll i utredningen framförs avgiften som ett argument för AP7 Såfa. SPP anser att detta inte heller är ett hållbart argument. Den genomsnittliga förvaltningsavgiften för en aktiefond i Sverige enligt en undersökning som årligen genomförs av pensionsbolaget AMF var 1,70 % under 2015. I premiepensionssystemet ligger 75 % av kapitalet i fonder med en förvaltningsavgift på 0,40 % eller lägre. SPP:s Generationsfonder ligger på en avgiftsnivå som är nästan hälften av detta: 0,18 %. SPP Fonder anser därför inte att argumentet att sänka kostnader för premiepensionssparare med hjälp av utredningens förslag om tvångsflytt till AP7 Såfa håller för de drygt 600 000 personer som valt SPP:s Generationsfonder.

Källa: Pensionsmyndighetens månadsstatistik maj 2016

Synpunkter på avsnitt 4.4.2 och 8.5

Inom ramen för premiepensioner har generationsfonder, gearing och hållbarhet utvecklats i konkurrens och lagt grunden till den förvaltningsstrategi som AP7 Såfa använder. Även AP7 Såfas utveckling bygger därmed på en sund konkurrens med privata alternativ som gynnat såväl aktiva som passiva sparare i systemet. AP7 Såfa har inte uppstått ur ett marknadsvakuum och kommer inte heller att kunna hålla samma höga kvalitet utan fungerande konkurrens.

I ett system där alla kunder måste vinnas tillbaka med ny marknadsföring var sjunde år kommer det inte bli lönsamt att utforma och driva långsiktiga produkter med låga avgifter. Detta kommer att missgynna fondmarknaden som helhet och utarma kvaliteten på det fondtorg som kvarstår. Problemet med externa rådgivare kommer snarare att öka än minska om individer automatiskt flyttas över till, eller känner att de riskerar att flyttas över till, en och samma lösning. Det utredningsförslag som föreligger innebär en förlust av dessa konkurrens- och konsumenteffekter. Utredningen värnar en teoretisk valfrihet samtidigt som medborgarna med bestämd hand föses bort från den marknad där valfrihet existerar. Många aktörer på marknaden tillhandahåller fondtorg – ofta inom ramen för en pensionslösning. Baserat på insikter om kundbeteende bygger dessa i regel på färre fonder än i premiepensionen, strängare inträdeskrav och en mer aktiv bevakning av konsumentens intresse. SPP Fonders erfarenhet är att en typisk sparare uppskattar en kombination av värderingar man kan lita på, valfrihet och vägledning. När premiepensionssystemet får till den kombinationen har det starkt positiva effekter på hela pensionsmarknaden.

Nya regleringar bör utgå från hur en sund konkurrens kan gynnas och regleras stramare, inte hur den kan stängas ned. Vi tror därför att de flesta lösningarna på de problem man ser i systemet idag går att få fram genom att justera samarbetsavtalet mellan externa parter och Pensionsmyndigheten, hellre än att vidta åtgärder som i grunden förändrar ett system som till allra största delen fungerar som det är tänkt. SPP avstyrker förslagen om nya sparare och utvärderingsval.

Synpunkter på avsnitt 8.3 och 8.4

Förslaget om bekräftelseval skulle innebära en dramatisk förmögenhetsöverföring (100–380 miljarder kr enligt utredningens uppskattning) till statlig verksamhet. Det är svårt att hitta något liknande i modern tid. Man uppskattar även att omkring 30–110 miljarder aktier skulle flyttas från svenska till utländska tillgångar eftersom andelen svenska aktier är betydligt lägre i Förvalsalternativet (1 procent jämfört med ca 30 procent i förvaltningsmodellen Egen portfölj).

Ett av syftena med det föreslagna utvärderingsvalet är att minska risken att passiva premiepensionssparare placerar sin premiepension på ett sätt som ger låg avkastning. Något som förslaget inte tar hänsyn till är dock hur premiepensionssparare lägger upp övriga delar av sin pension. Ett exempel skulle kunna vara en person som är nära pensionsåldern och har valt att därför ha hela sitt pensionssparande, inklusive premiepensionen, i fonder med mycket låg risk. En flytt av premiepensionskapitalet till AP7 Såfa skulle då innebära att personens premiepensionskapital utsätts för en högre risk, vilket går emot personens vilja. Ett annat exempel skulle kunna vara en person som har valt att ha en låg risk på sitt övriga pensionssparande och därför valt att ha en hög risk på premiepensionen. Här skulle en flytt till AP7 Såfa innebära en minskad risk inom premiepensionen, och därmed att riskprofilen i personens pensionssparande inte fördelas på önskat sätt. Det är även sannolikt att riskprofilen inom premiepensionssystemet som helhet skulle stiga i och med att Förvalsalternativet har en relativt hög riskprofil. Man kan ifrågasätta om premiepensionsspararen verkligen kan känna sig trygg i detta.

Ett syfte med de föreslagna regelförändringarna är att spararna ska få en mer likvärdig pensionsutveckling. Även detta kan ifrågasättas. Eftersom sparare stoppar in olika belopp vid olika tidpunkter och förs in i Såfan med olika utveckling bakom sig blir likvärdigheten i realiteten begränsad. Effekterna av betydelsen för vilken tidpunkt man placerar pengar i premiepensionen har i de flesta fall större betydelse än om man väljer den ena generationsfonden framför den andra. Den hävstång som tillämpas i AP7 Såfa ökar därför snarare skillnaderna mellan individer med samma förutsättningar med olika starttider vilket motverkar syftet med att minska skillnaden i utfall för premiepensionssparare med liknande förutsättningar. Premiepensionen har en försumbar effekt på ojämlikhet bland pensionärer jämfört med t.ex. tjänstepensionen, där ojämlikhet och ojämställdhet i både insats och utfall möts med få politiska reformförslag. Slutligen är det viktigt att komma ihåg att den hävstångseffekt som finns i AP7 Såfa också slår till vid börsnedgång. Om 380 miljarder i privata medel flyttas över till ett statligt alternativ som faller kraftigare än tidigare placeringar vid en varaktig börsnedgång kommer ansvaret för detta beslut att vila tungt på pensionsruppens axlar. På samma sätt som AP7 öppnar för en bättre möjlig avkastning för vissa grupper öppnar den också för en potentiellt sämre utveckling.

Synpunkter på avsnitt 4.9.1

Premiepensionssystemet ska vara ett system som medborgarna kan lita på, ett system där Pensionsmyndigheten företräder deras intressen och där hållbarhet är ett genomgående inslag.

Pensionsmyndigheten har ytterst ansvar för att hålla i och utveckla konsumentskyddet över tid. Ytterligare reformer av provisioner och krav på fondinformation kommer parallellt och välbehövligt att stärka konsumentens ställning på marknaden. SPP tillstyrker utredningens förslag om en utredning om konsumentskydd inom premiepensionen.

Allmänna synpunkter

Pensionsmyndigheten måste säkra en god konkurrens och marknadsutveckling. Premiepensionssystemet har en delvis mycket välfungerande konkurrens som bör tas till vara, följas upp och utvecklas. Genom att utvärdera konkurrens, priser och kvalitet över tid kan marknaden stegvis regleras så att konkurrensen stärks istället för att avskaffas. På detta sätt skapas externaliteter för konsumenter och konkurrens som gynnar hela den svenska sparmarknaden. Pensionsmyndigheten kan stegvis arbeta med krav som ger fondtorget ett bättre utbud med en bibehållen stor valfrihet. Tydligare konsumentinformation om hållbarhet behöver övervägas.

SPP Fonder hänvisar i övrigt till remissvar från Fondbolagens förening som föreslår att kostnadsaspekten effektivt kan bevakas och regleras av Pensionsmyndigheten själv genom samarbetsavtalet. SPP Fonder anser att ett flertal åtgärder enligt ovan kan regleras genom ett aktivt arbete med Pensionsmyndighetens samarbetsavtal. Detta är ett mer anpassningsbart styrinstrument än lagändringar, vilket visat sig värdefullt vid frågeställningar kring premiepensionen som uppkommit inte minst under 2016.

SPP Fonder AB

Åsa Wallenberg
VD

Peter Beckman
vVD